

Oppdragsgiver: **Hamar kommune**

Oppdragsnr.: **52403089** Dokumentnr.: **RIM-04**

Til: Hamar kommune
Fra: Norconsult v/Monica Bernhardsen
Dato: 2024-08-28

► **Mjøsfrenten - Begrunnelse for bruk av krav istedenfor tildelingskriterier innen klima og miljø.**

Bakgrunn

Nye krav om klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser

Bygg, anlegg og eiendom bidrar til vesentlige utslipp i Norge, og strengere krav i offentlige anskaffelser kan bidra til å utvikle bransjen i en mer bærekraftig retning. Fra 1. januar 2024 trådte skjerpede krav for å vekte klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser i kraft. Med de nye forskriftsendringene skal klima- og miljøkriterier som hovedregel vektlegges med minst 30 prosent i vurderingen, men det kan gjøres unntak dersom gitte vilkår er oppfylt.

§ 7-9. Klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser

- 1) Krav og kriterier etter denne bestemmelsen skal ha som mål å redusere anskaffelsens samlede klimaavtrykk eller miljøbelastning.
- 2) Oppdragsgiver skal vekte klima- og miljøhensyn med minimum tretti prosent.
- 3) Der oppdragsgiver angir tildelingskriteriene i prioritert rekkefølge, bør klima- og miljøhensyn være blant de tre høyest prioriterte.
- 4) Tildelingskriterier etter andre og tredje ledd kan erstattes med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, dersom det er klart at dette gir en bedre klima- og miljøeffekt og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene. Dersom oppdragsgiver ikke prioriterer i tråd med tredje ledd, skal det stilles klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, og dette skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene.
- 5) Forpliktelsen til å stille krav eller kriterier etter denne bestemmelsen gjelder ikke dersom anskaffelsen etter sin art har et klimaavtrykk og en miljøbelastning som er uvesentlig og dette begrunnes i anskaffelsesdokumentene.

Jf. § 7-9 (4) kan tildelingskriterier erstattes med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen, dersom det er klart at dette gir bedre klima- og miljøeffekt. Dette må begrunnes og sannsynliggjøres.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har utarbeidet en veileder til de nye reglene. I veilederens kapittel 9.2 oppgir DFØ følgende punkter som viktigst for å redusere klima- og miljøbelastningen fra bygg, anlegg og eiendom:

- Sikre lang levetid
- Velge materialer med lav klimabelastning
- Stimulere til overgang til nullutslipp på byggeplass og anleggsområder
- Redusere mengden areal som bygges og effektivisere bruken av bygninger og infrastruktur som allerede er bygget

Kommunedelplan 2019-2030 Miljø og klima

Det er utarbeidet en egen kommunedelplan for miljø og klima i Hamar kommune for perioden 2019 til 2030. I Kommuneplanens samfunnsdel er det også satt delmål knyttet til klima og miljø. Et av disse delmålene er at innen 2030 skal Hamar kommune oppnå et kutt på 40 % i klimagassutslipp sammenlignet med 2015. Dette gjelder særlig utslipp fra bygg, transport og avfall og utslipp knyttet til innkjøp av varer og tjenester. Bygg- og anlegg har et betydelig klimafotavtrykk. Hamar kommune arbeider med å konkretisere målsetningene til mer konkrete krav til gjennomføring av bygg- og anleggsprosjekter.

Prosjektets klima- og miljøpåvirkning

Ved Mjøsfrontenprosjektet er det planlagt å fjerne molo nærmest der bespisningsområdet på Mjøsfronten er i dag. I tillegg skal en brygge som står på peler fjernes og Skibladnerbrygga skal forlenges med ca 1/3 av dagens lengde. Der hvor moloen ligger i dag er det planlagt en nedtrapping i betong som skal gi tilgang til vannet.

I den forbindelse vil det være flere deler av prosjektet som påvirker klima og miljø. Dette vil spesielt gjelde betongen som skal benyttes, i tillegg til en ganske betydelig massehåndtering i prosjektet. Andre materialer som inngår i prosjektet er byggematerialer som stål og isolasjon.

Begrunnelse

Det er utarbeidet en beskrivelse og en miljøoppfølgingsplan slik at entreprenøren har lite handlingsrom angående materialer eller klimamessige gunstige løsninger som det kan konkurreres på. I tillegg er det knyttet stor usikkerhet til kvaliteten på massene som skal skiftes ut og om de kan være egnet for gjenbruk i oppdraget. Dette gjør det utfordrende å sette krav eller tildelingskriterier knyttet til gjenbruksgrad av masser.

Det er derfor vurdert slik at å stille klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen gir en bedre klima- og miljøeffekt fordi det stiller krav til at miljø skal ivaretas uten at dette blir et konkurranseelement som det er vanskelig å finne gode kriterier for. Kravene skal også følges opp med gode dokumentasjonskrav. Kravene vil også sees i sammenheng med Hamar kommunes egne klima og miljøambisjoner. Det er utarbeidet en miljøoppfølgingsplan som definerer miljøkravene i prosjektet.

Viktige temaer for å påvirke prosjektets klima- og miljøpåvirkning er:

- Materialbruk
- Energibruk
- Benytte entreprenører som er sertifisert innenfor miljø

Materialbruk

Når det gjelder materialer er betong en vesentlig del av prosjektet. Det vil bli et betydelig volum på nedtrappingen mot Mjøsa. Ved legging av ny betong kan det stilles krav om bruk av lavkarbonbetong. Det er nå utarbeidet så gode alternativer for betong med lavere klimagassutslipp slik at et fornuftig krav vil være bruk av lavkarbonbetong klasse A iht. Norsk Betongforenings publikasjon nr 37. Dette vil være betong som gir lavere klimagassutslipp enn «vanlig» betong og lavkarbonbetong klasse B, og det vil være betong som finnes hos leverandører med relativt kort transportavstand som kan legges selv ved relativt lav temperatur, som kan forekomme i Hamar kommune. Ved valg av lavkarbonbetong som er pluss eller ekstrem vil dette være positivt, men det er da viktig å se på om dette kan gjennomføres med det klimaet som er på Hamar og om det krever lang transport. Kravet settes derfor til lavkarbonbetong klasse A.

Andre vesentlige materialer er bruk av stål blant annet til peler og armering og bruk av isolasjon. Her er det variasjon i klimagassutslipp fra produksjonen av denne typen materialer. Det er i Miljøoppfølgingsplanen satt krav til maksimale utslippsfaktorer på de materialgrupper som vurderes som betydelige i prosjektet.

Det vil være en del massehåndtering i prosjektet. Som beskrevet tidligere er det knyttet risiko til hvilken kvalitet det vil være på disse massene, noe som gjør det utfordrende å sette krav til gjenbruksgrad. Det er derfor gått bort fra dette.

Energibruk

Energibruk i prosjektet knytter seg til transport og drift av anleggsplassen. Det vil være en betydelig massetransport samt transport av betong og andre materialer til anleggsplassen. Energibruk ellers knytter seg til drift av brakkerigg, belysning mm.

De oppsatte krav vurderes å medføre en god klimaeffekt og energibruk utover dette vil ikke bli vurdert nærmere som tildelingskriterie.

Sertifisering

Det er ønskelig å sette krav til at entreprenøren er miljøsertifisert med ISO 14001 eller tilsvarende for å sørge for at entreprenøren som velges har gode miljøstyringssystemer. Det er imidlertid ikke aktuelt som tildelingskriterie siden dette bør være et kvalitetskrav for å delta i konkurransen.

Formulering av krav og dokumentasjon

Miljøoppfølgingsplanen vil stille kravene til klima og miljø og alle delkravene er derfor ikke tatt med her. I dette notatet har vi sett på noen viktige faktorer til klimagassreduksjon: materialbruk, massehåndtering, belysning og miljøsertifisering.

Materialbruk

Det skal brukes materialer og produkter med maks utslipp av klimagasser som spesifisert i Tabell 1. Utslippskravet gjelder summen av klimagassutslipp for produktet fra råvare til fabrikkport (A1-A3 iht. EN15804). Betong i bedre utslippsklasser skal vurderes, men da alltid i sammenheng med utslipp knyttet til livssyklusfase A4 (transport) og A5 (byggeplass). Produkter og materialer i tabellen skal dokumenteres med EPD eller tilsvarende miljødeklarasjon type III iht. Iso 14025.

Levert dokumentasjon skal godkjennes av miljøansvarlig i prosjektet. EPD-en skal være tredjepartssertifisert og signert.

Tabell 1: Krav til materialer for Miljøfrontenprosjektet.

Matriale	Krav	Ref.
Betong	Lavkarbon klasse A	Plasstøpt betong, alle trykkfastheter, skal minst være i hht. grenseverdiene for lavkarbonklasse A iht. gjeldende utgave av Norsk Betongforenings publikasjon nr. 37.
Armeringsstål – slakkarmering	0,4 kg CO2 ekv/kg	DFØ, klimagasskriterier for byggematerialer
Armeringsstål - spennarmering	1.87kg CO2 ekv/kg	DFØ, klimagasskriterier for byggematerialer
Stålprofiler, Valsede profiler, bl.a. I,H,U,L,T	1,05 kg CO2 ekv/kg	Grønn materialguide
Stålprofiler, Hulprofiler og HSQ	2,6 kg CO2 ekv/kg	Grønn materialguide
Isolasjon, EPS	1,65 CO2 ekv/kg, R=1	Grønn materialguide
Isolasjon, XPS	3,2 CO2 ekv/kg	Grønn materialguide

Energibruk

Det er i Miljøoppfølgingsplanen satt krav til fossilfri anleggsplass, transport av masser og materialer og dokumentasjon av energibruk.

Massehåndtering

Masser som berøres av tiltaket skal inngå i en massehåndteringsplan for midlertidig og/eller permanent plassering eller levering av masser.

Det viktig å benytte massene til gjenbruk til nyttige formål innenfor tiltaksområdet iht. Miljødirektoratets veileder M-1243. *Disponering av jord og stein som ikke er forurenset*. Dersom massene ikke kan gjenbrukes skal leveranse til godkjente mottak skal dokumenteres.

Mest mulig optimaliserte ruter for massetransport som reduserer ventetid og tomgangskjøring skal benyttes.

Sertifisering

Entreprenør skal være miljøsertifisert med ISO 14001 eller tilsvarende for å sørge for god miljøstyring i prosjektet.

J-01	2024-08-28	For bruk	MonBer	MorAnd	MMorAnd
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.